

Doba Rekonstrukcije u Sjedinjenim Američkim Državama (1865. - 1877.)

Kovačević, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:190360>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Preddiplomski studij povijesti i engleskog jezika i književnosti

Luka Kovačević

**Doba Rekonstrukcije u Sjedinjenim Američkim Državama
(1865. – 1877.)**

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: doc. dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2022.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za povijest
Preddiplomski studij povijesti i engleskog jezika i književnosti

Luka Kovačević

**Doba Rekonstrukcije u Sjedinjenim Američkim Državama
(1865. – 1877.)**

Završni rad

Humanističke znanosti, povijest, hrvatska i svjetska moderna i suvremena
povijest

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: doc. dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2022.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum *14.9.2022.*

Luka Kovačević 0122233721
ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Ovaj rad bavi se pregledom američke političke scene nakon Američkog građanskog rata 1865. U prvom dijelu rada prikazuju se različiti aspekti života prije Građanskog rata i razni pokušaji „Predsjedničke Rekonstrukcije“. Uništenje prouzrokovano ratom, repatrijacija južnjačkih država, uspostava Ku Klux Klana i njihov utjecaj na ondašnjem Jugu, sve su to odlični pokazatelji tadašnje situacije na američkom Jugu. Pokušaji predsjednika Lincolna i njegovog nasljednika Johnsona da vrate Jug nazad u Uniju su analizirani u kontekstu tadašnjih događaja i procesa. Drugi dio rada bavi se dobom tzv. „Radikalne Rekonstrukcije“, kada je Kongres, uz pomoć novoizabranog predsjednika, Ulyssesa S. Granta, počeo provoditi svoj oblik Rekonstrukcije na Jugu. Tema je opsežna jer bavi se dugim razdobljem, stoga će neki detalji biti izostavljeni. Rekonstrukcija je analizirana u tadašnjem ekonomskom i političkom kontekstu te će u zadnjem dijelu rada biti ocijenjen njezin utjecaj na daljnji razvoj SAD-a i koliki je uspjeh zapravo postignut Rekonstrukcijom i koliko je dugotrajan utjecaj ona ostavila na ljude diljem SAD-a, a pogotovo na Jugu.

Ključne riječi: Rekonstrukcija, Jug, Sjedinjene Američke Države, Andrew Johnson, Ulysses S. Grant

Sadržaj

Sažetak	4
Sadržaj	5
1. Uvod	6
2. Društveni i ekonomski trendovi doba prije Građanskog rata	7
3. Kraj Građanskog rata i Lincolnova Rekonstrukcija	9
4. Doba Rekonstrukcije pod Andrew Johnsonom	10
4.1. Johnsonova Rekonstrukcija i reakcija nacije	10
4.2. Sukob Johnsona i Republikanaca i pokušaj opoziva	11
4.3. Uspon Ku Klux Klana i početak „Lost Cause“ mita.....	13
5. „Radikalna“ Rekonstrukcija i mandati Ulyssesa S. Granta	15
5.2. Grantova Rekonstrukcija i Rekonstrukcija na zapadu SAD-a	16
5.3. Grantov drugi mandat i kraj Rekonstrukcije	18
6. Ocjena Rekonstrukcije	20
Zaključak	21
Literatura	22
Prilozi	23

1. Uvod

Nakon doba Američkog građanskog rata, uslijedilo je razdoblje Rekonstrukcije. Ta Rekonstrukcija imala je zadaću reintegracije pobunjeničkih južnjačkih država i uvođenje reformi unutar istih saveznih država. Rad će Rekonstrukciju prikazati kroz mandata tri američka predsjednika – Abrahama Lincolna, Andrewa Johnsona i Ulyssesa S. Granta - te način provođenja predsjedničke oblika, ali i Kongresnog oblika iste, kada je američki Kongres preuzeo glavnu ulogu. Kroz pregled i usporedbu svih oblika Rekonstrukcije, prikazati će se njezin utjecaj i transformacija društva u čitavim Sjedinjenim Američkim Državama, ali posebice na američkom Jugu. Kroz istraživanje načina provođenja te uloge samih američkih predsjednika, ali i uloge Kongresa, cilj ovog rada je opisati samu implementaciju Rekonstrukcije. Sam rad temelji se na pretpostavci kako je Rekonstrukcija bila iznimno važan događaj u američkoj povijesti te kako je imala potencijal provesti bitne promjene. Glavnina literature biti će engleskog, tj. američkog podrijetla u svrhu što boljeg prikaza procesa i događaja Rekonstrukcije. Kao glavni izvor poslužiti će knjiga Erica Foner *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863-1877*. Rad će se služiti i dijelima Lacy K. Ford *A Companion to the Civil War and Reconstruction* te knjiga Heather Cox Richardson *West from Appomatox*, između ostalih. Druga knjiga će iznimno poslužiti u prikazivanju Rekonstrukcije na zapadu zemlje. Što se tiče literature na hrvatskom, tu će najviše poslužiti knjiga Howarda Zinna, koja daje opći pregled Rekonstrukcije, *Narodna povijest SAD-a*.

2. Društveni i ekonomski trendovi doba prije Građanskog rata

Američki građanski rat bio je rat vođen oko ropstva, barem za južnjake koji su smatrali da novoizabrani predsjednik Lincoln želi oduzeti robove. Lincoln nije imao planove za potpuno ukinuće ropstva, barem ne do 1863. potpisivanjem „Proklamacije o emancipaciji“¹ (eng. *Emancipation Proclamation*). Sukobi između Sjevera i Juga² oko ropstva su se također preljevale i na same savezne države i one buduće savezne države. Razni kompromisi i sukobi oko ropstva na zapadu zemlje, poput „Krvavog Kansasa“³ (eng. *Bloody Kansas*) 1850-ih su samo radili veće razlike između dvaju strana. Problem ropstva je također bio meta raznih kompromisa, poput *Missouri kompromisa* koji je nalagao da svaka buduća savezna država koja ulazi u Uniju bude ili robovlasnička ili slobodna država te Zakon o odbjeglih robovima⁴ iz 1850. Česte su bile i pobune samih robova, jer takav sustav nije mogao dugo opstati. Neke od najvažnijih i onih koje su najviše prodrmale Jug SAD-a su bile pobuna robova u Louisiani 1811., ujedno i najveća takva pobuna na tlu SAD-a, te nešto poznatija pobuna Nata Turnera 1831.⁵ To je također bio rat vođen oko društvenih, ekonomskih te religijskih razlika. Jednostavna je činjenica da su se Sjever i Jug drugačije razvijali. Sjever je dobivao novu radnu snagu preko imigranata te se zbog klime morao fokusirati na proizvodnju drugačijih sirovina, poput tkanine te industriju. Jug se morao, zbog svog oslanjanja na robove, a pogotovo poslije izuma stroja za razdvajanje pamuka, fokusirati na plantažnu ekonomiju i uzgajanje određenih sirovina poput pamuka, šećera i duhana.⁶ Zbog ovih navedenih ekonomskih razlika, razvile su se i određene društvene razlike. Sjever, zbog ranije navedenih imigranata, iako je također koristio robove, bio je više naklonjen strani abolicionista, tj. ljudi koji su željeli ukinuti ropstvo. Dok se Jug, kako bi racionalizirao svoj tretman prema robovima, počeo pravdati sa tezama kako je robovima dobro i kako je ropstvo jedini način da se robovi obrazuju. Tu se mogu vidjeti prve naznake „Bremena bijelog čovjeka“⁷ (eng. *White man's burden*), tj. širenje narativa gdje je bijelac jedini način da se ostale rase obrazuju i civiliziraju. Zadnja velika razlika između Sjevera i Juga bila je religiozna. Iako su protestanti bili u velikoj većini diljem SAD-a, što na Jugu, što

¹ Proklamacija koja je označila sve robove na pobunjeničkim područjima slobodnim ljudima.

² Iako neuobičajeni način označavanja geografskog pojma, u ovom slučaju Sjever i Jug označavaju kulturološki pojam koji je specifičan za američku povijest te će dalje u radu koristiti sa velikim početnim slovom.

³ Naziv za višegodišnji sukob u Kansas teritoriju gdje su pristaše i protivnici ropstva sukobljavali oko statusa Kansasa kao nove savezne države.

⁴ Zakon koji je federalnu vladu učinio odgovornom za vraćanjem svakog odbjelog roba.

⁵ Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a* (Zagreb: VBZ, 2012), 197-199.

⁶ Lacy K. Ford, *A Companion to the Civil War and Reconstruction* (Boston, London: Blackwell Press, 2005), 3-5.

⁷ Naziv koji je upotrijebio američki pjesnik Rudyard Kipling kako bi opisao američku vlast nad Filipinima kao misija civiliziranja domorodaca, ali se sada koristi za većinu imperijalističkih pothvata u 19.st.

na Sjeveru, razlike su ipak postojale. To su uglavnom bile razlike oko ropstva i uloge koju ono treba imati u životu jednog religioznog čovjeka. Tu su postojali u sukobi oko zapošljavanja misionara koji su bili robovlasnici. Također, prakticiranje religije na Jugu bilo je izrazito segregirano.⁸ Iako su počele kao religiozno slične polovice SAD-a, Sjever i Jug će se do početka rata izrazito promijeniti i postati potpuno različite. Također, ekonomske i društvene razlike su samo rasle kako je 19. stoljeće prolazilo jer se Sjever odlučio fokusirati na industriju i manufakturu, dok je Jug ostao agraran te je svoje sirovine prodavao ponajviše Sjeveru te Ujedinjenom Kraljevstvu, što će mu dosta štetiti za vrijeme rata zbog embarga Sjevera. Treba naravno spomenuti i abolicionizam i upornost bijelih i crnih Sjevernjaka za ukidanjem ropstva. Tu prije svega treba spomenuti John Browna, koji je neuspješno pokušao izazvati pobunu robova 1859., Harriet Tubman, poznatu figuru unutar „Podzemne željeznice“⁹ (eng. *Underground Railroad*) koja je pomagala prevesti robove na sjever SAD-a ili u Kanadu. Jedna od najutjecajnijih odluka Vrhovnog suda bila je odluka *Dred Scott v. Sanford* 1857.¹⁰

⁸ Rodney P. Carlisle, *Civil War and Reconstruction* (New York: Facts on File, 2008), 89-90.

⁹ Naziv za mrežu puteva koje su odbjegli robovi koristili kako bi prešli u države gdje je ropstvo zabranjeno ili u Kanadu.

¹⁰ Odluka je rekla da Afroamerikanci nisu građani SAD-a te kao takvi ne uživaju građanska prava koje je garantirao Ustav.

3. Kraj Građanskog rata i Lincolnova Rekonstrukcija

Završetkom Američkog građanskog rata 1865., dotada najkrvavijeg rata na američkom tlu, jedan ogroman i nezavidan zadatak dopao je Abrahamu Lincolna, koji je samo mjesec dana prije završetka rata imao svoju drugu inauguraciju kao američki predsjednik. Njegov zadatak bio je reintegrirati 11 pobunjeničkih saveznih država. To su bile savezne države koje su samim činom odcjepljenja ispale izdajice, no Lincoln je htio biti blag prema Konfederaciji. Iako je na svojoj drugoj inauguraciji davao naznake da će osвете nad Jugom biti, nje ipak nije došlo. Lincoln je smatrao da sve što južnjačke države moraju napraviti kako bi bile primljene nazad u Uniju bila je ratifikacija 13. amandmana¹¹, koji je ukinuo ropstvo u SAD-u. Lincoln je već 1862. počeo postavljati vojne guvernere nad okupiranim južnjačkim državama, poput Zapadne Virginije i Louisiane. Jedna zanimljivost je ta da je njegov drugi potpredsjednik, Andrew Johnson, bio vojni guverner Tennesseea. Također je postavio tzv. 10-postotni plan, gdje bi 10% glasača iz određene južnjačke države koji su glasali na izborima 1860. moralo proglasiti odanost SAD-u i zakleti da će se pridržavati emancipacije.¹² Republikancima u Kongresu se njegov plan nije svidio jer su smatrali da je iznimno blag. Novi plan radikalnih Republikanaca bila je tzv. *ironclad oath* tj. čvrsta prisega gdje bi se 55% muških bijelaca jedne savezne države moralo odreći Konfederacije i negirati da su ih ikad podržavali. Lincolnov sukob sa radikalima doveo je do toga da se nijedan od ovih planova nije realizirao. Zadnji dio Lincolnove Rekonstrukcije bilo je osnivanje Agencije za izbjeglice, oslobođene ljude i napuštene zemlje, poznata i pod nazivom *Freedmen's Bureau*. Ta agencija imala je zadatak zbrinuti izbjeglice i oslobođene robove te im osigurati zemlju na kojoj bi radili. Ta zemlja bila im je osigurana od strane generala Shermana koji je izdao Poljišnu odredbu broj 15 (hrv. *Field Order Number 15*) koja je osigurala, svakom oslobođenom robu i južnjaku koji je podržavao Sjever, 40 hektara zemlje i mazgu od koje bi ti ljudi onda živjeli. Agencija je također bila zadužena za osnivanje novih škola i sveučilišta, poput Howard i Fiske sveučilišta, ponovno ujediniti razdvojene obitelji te osiguravanje posla.¹³ Agencija, koja je trebala postojati samo godinu dana je na kraju postojala sve do 1872.g. Doba Lincolnove Rekonstrukcije završava njegovim atentatom 15.

¹¹ Amandman koji je formalno ukinuo ropstvo na cijelom području SAD-a.

¹² Eric Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877* (New York: HarperCollins, 1988), 43-45.

¹³ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 67-69.

travnja 1865. od strane Johna Wilkesa Bootha, koji je smatrao da je Lincoln bio pregrub prema Jugu i isto tako zamjerio mu je davanje glasačkog prava Afroameričkim vojnicima Unije.

4. Doba Rekonstrukcije pod Andrewom Johnsonom

4.1. Johnsonova Rekonstrukcija i reakcija nacije

Lincolnovom smrću, njegov potpredsjednik, Andrew Johnson, postao je predsjednik. Izabran od strane Lincolna kao određena vrsta oprostajne politike prema Jugu, Johnson bio je inače Demokrat s Juga, točnije iz Tennesseeja, te bio je stroži prema Jugu od Lincolna. Glavni cilj Johnsonove Rekonstrukcije bio je južnjačko odricanje secesije. Jug je, naime, morao priznati da je secesija bila pogrešna, protuzakonita ali da nije bila uopće ni moguća. Johnson je također zadržao *ironclad oath* ali ju je pojednostavio i pomilovao sve konfederacijske vođe. Jedan važan dio njegove Rekonstrukcije bio je taj da su se sve pobunjeničke savezne države morale založiti za građanska prava novooslobođenih robova, ali, isto tako nije postavio nikakav način provođenja tog zaloga te je sam način provođenja ostavljen saveznicima.¹⁴ Odgovor Juga bio je vidljiv u obliku u „crnih propisa“ (eng. *Black Codes*). Ti su se propisi često odnosili samo na robove i postojali su i na Sjeveru, ali su upravo na Jugu oni dobili svoj najgori oblik jer su sada vrijedili za sve crne ljude. Zakoni o skitanju postoje od kraja feudalizma, bili su to zakoni koji su ograničavali ili u nekim slučajevima potpuno zabranjivali obitavanje skitnica, tj. beskućnika bez posla ili stalnog prihoda. Na američkom Jugu su ti propisi otišli u krajnost te se njih smatra prethodnicima poznatih *Jim Crow* zakona¹⁵ jer ozakonili su segregaciju određenih ustanova u SAD-u. U te propise su također ulazili i propisi koji su zabranjivali miješane brakove, tj. brakove između crnaca i bijelaca. Ovi propisi u kombinaciji sa zakupom robijaša i osuđenika, su, barem u slučaju Juga kako mnogi smatraju, samo zamijenili ropstvo.¹⁶ Kao što je vidljivo, Johnsonu nije trebalo dugo da naljuti Kongres, koji je tada bio u rukama Republikanaca, a pogotovo radikalne Republikance koji su kao i s Lincolnom smatrali da je predsjednik preblag prema pobunjeničkim državama. Johnson je, kao i Lincoln, postavio guvernere u pobunjeničkim teritorijem te im omogućio slanje predstavnika u Kongres. Ti su predstavnici često bili bivši pripadnici Konfederacije što je razljutilo Kongres, ali i sjevernjačku populaciju te je Kongres u prosincu 1865. zabranio slanje svih predstavnika koji

¹⁴ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 151-153.

¹⁵ Zakoni koji su ozakonili segregaciju na Jugu nakon kraja Rekonstrukcije.

¹⁶ Douglas A. Blackmon, *Slavery by Another Name: The Re-Enslavement of Black Americans from the Civil War to World War II* (New York: Anchor Books, 2008), 137.

su imali veze s Konfederacijom. Dva događaja će radikalne Republikance uvjeriti da je Johnsonov oblik Rekonstrukcije neuspješan. To su bile dvije rasne pobune odnosno nemiri, jedan u Memphisu, u Tennesseeju, u Johnsonovoj rodnoj saveznoj državi, a drugi u New Orleansu, u Louisiani. Ovi nemiri, bolje opisani kao masakri, javili su se kao posljedica Johnsonove oprostajne politike. Sukob između bijelih policajaca i crnih veterana unionističke vojske, u svibnju 1866. prerastao je u masakr kada su skupine bijelaca krenule napadati i ubijati crnce u njihovim susjedstvima. Sličan događaj odvio se i u New Orleansu samo dva mjeseca kasnije. Kada su policajci i bivši konfederacijski vojnici napali mirnu demonstraciju oslobođenih robova koji su demonstrirali protiv Crnih propisa i njihovog planiranog uvođenja u novi ustav Louisiane. Naravno, treba napomenuti, da su velika većina žrtava u ovim nemirima odnosno masakrima bili upravo crnci, što oslobođeni robovi što bivši vojnici Unije. Ti su događaji dali veliku priliku Republikancima da osvoje izbore na pola mandata¹⁷ (eng. *midterms*) 1866. I upravo će ti izbori Republikancima omogućiti apsolutnu većinu u Kongresu i zagarantirati provođenje 14. amandmana¹⁸ i *Zakona o rekonstrukciji*.¹⁹

4.2. Sukob Johnsona i Republikanaca i pokušaj opoziva

Sukob predsjednika Johnsona i Republikanaca, koji su dominirali Kongres, bio je prije svega sukob oko ideologije, sukob između Demokrata i Republikanaca. Treba također napomenuti da iako nisu svi Republikanci u Kongresu bili radikalni te se zalagali za radikalne promjene na Jugu, gotovo svi Republikanci su bili protiv Johnsona tj. njegovog oblika Rekonstrukcije. Prvi pravi sukob Johnsona i Republikanaca dogodio se u veljači 1866. kada je Johnson odbio obnoviti sredstva Agenciji za oslobođene robove, smatrajući da je takva jedna federalna agencija neustavna te da zbrinjavanje oslobođenih robova treba biti prepušteno saveznom državama.²⁰ Johnsonov veto na obnovu sredstava opstao je jer Kongres nije skupio dovoljno glasova da ga poništi, ali će Agencija opstati sve do 1872. sa smanjenim sredstvima, uglavnom prikupljenim preko donacija. Također su se sukobili oko *Zakona o građanskim pravima* 1866., kada je Kongres, zabrinut zbog crnih propisa na Jugu, izglasao navedeni zakon.

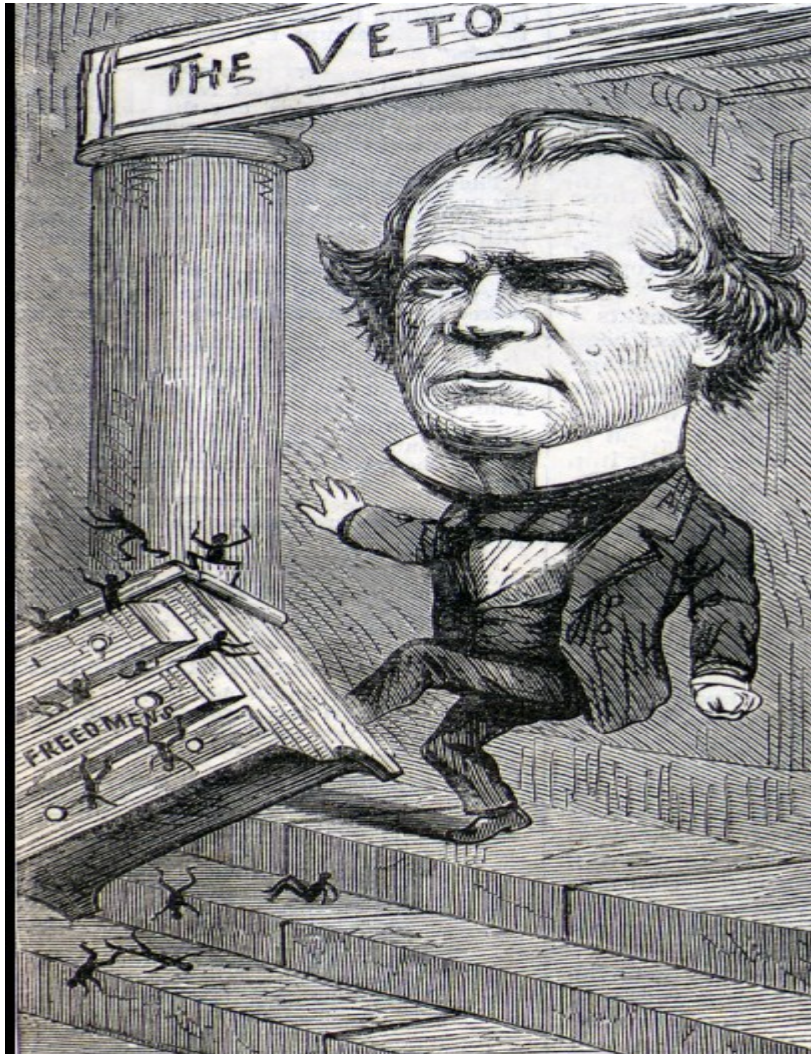
¹⁷ Izbori koji se održavaju na polovini predsjedničkog mandata, pošto su predsjednički izbori bili 1864., ovi izbori su bili 1866.

¹⁸ Amandman koji je Afroamerikance i bivše robove označio kao građane te im kao takvima omogućio ista građanska prava kao i bijelci.

¹⁹ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 209-211.

²⁰ Isto, 137-138.

Johnson je opet smatrao zakon neustavnim i da urušava prava samih saveznih država te je opet stavio veto na zakon, no ovaj put je Kongres uspeo skupiti dovoljno glasova da poništi veto.²¹ Johnsonov sljedeći plan bio je smjena ministra za rat, Edwina Stanton, koji je bio zadužen za provođenje građanskih prava na Jugu zbog njegove okupacije.

Slika 1 – Karikatura Andrewa Johnsona na kojoj vetom uništava Agenciju za oslobođene robove

Republikanci u Kongresu, kao da su poslušali Johnsona i njegov argument protuustavnosti, izglasali su 14. amandman koji je zagantirao građanska prava svim oslobođenim robovima i Afroamerikancima. Taj amandman postao je sada još jedan zakon koji je Jug morao ratificirati i primijeniti na svom teritoriju prije ponovnog ulaska u Uniju. Zadnja kap koja je natjerala Republikance na akciju protiv Johnsona bio je Johnsonov opoziv ministra

²¹ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 198-201.

rata Edwina Stantona te postavljanje Ulyssesa S. Granta, poznatog generala iz Građanskog rata te pomalo ironično Johnsonovog nasljednika, kao privremenog ministra rata u ožujku 1867. Treba napomenuti da je Johnson više puta pokušao maknuti Stantona te je stoga Kongres izglasao *Zakon o trajanju dužnosti*²² (eng. *Tenure of Office Act*). Kongres je vratio Stantona na poziciju, pa ga je Johnson opet otpustio.²³ U međuvremenu je Predstavnički dom izglasao *Članke o opozivu*²⁴ (eng. *Articles of Impeachment*) u veljači sljedeće godine, prvi puta u američkoj povijesti, s velikom većinom. U Senatu je Johnson opoziv izbjegao za samo jedan glas, rezultat je bio 35-19, a trebala je dvotrećinska većina, te uspio je ostati na poziciji predsjednika do kraja svog mandata. Jedna zanimljivost, senator koji je spasio Johnsona i glasao protiv opoziva bojao se novog građanskog rata u slučaju Johnsonovog opoziva. Johnson je ostao predsjednik, ali njegov oblik Rekonstrukcije je završio te je sada Rekonstrukcija prešla u ruke Kongresa, kojim su upravljali Republikanci.²⁵

4.3. Uspon Ku Klux Klana i početak „Lost Cause“ mita

Prije nego što krenemo pričati o Kongresnoj Rekonstrukciji, treba obraditi jednu organizacijom koja je nastala kao izravna posljedica Rekonstrukcije, a posebice Johnsonove Rekonstrukcije. Početak Ku Klux Klana²⁶ se veže uz proljeće 1866., iako neki autori uzimaju i 24. prosinac 1865. kao datum osnivanja organizacije. KKK osnovan je od strane šestorice Konfederacijskih veterana Građanskog rata kao južnjački odgovor na Rekonstrukciju i uvjete koje je ona nametala pobunjeničkim saveznom državama.²⁷ Kako im je rasla popularnost tako su dolazili i u sukob sa organizacijom zvanom *Union League* koja je imala zadaću educirati novooslobođene robove na Jugu o njihovim stečenim pravima. Kako bi se mogli bolje boriti protiv Lige, za svog vođu, tj. Velikog čarobnjaka (eng. *Grand Wizard*), izabrali su Nathana Bedforda Forresta, generala iz Građanskog rata. Članovi KKK, do sada već prozване terorističke organizacije, odijevali su se u bijele plahte i nosili španjolske kapirote²⁸ i na

²² Prema ovom novom zakonu predsjednik nije mogao ukloniti članove svog kabineta bez odobrenja Senata.

²³ Hans L. Trefousse, *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks and Reconstruction* (New York: Fordham University Press, 1998), 171-175.

²⁴ Članci koji se izglasavaju kada se dužnosnika, u ovom slučaju predsjednika, želi optužiti te maknuti sa pozicije. Članke mora izglasati i Predstavnički dom i Senat te tek tada se predsjednik miče s dužnosti.

²⁵ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 260-263.

²⁶ Dalje u radu se navodi kao KKK.

²⁷ Mate Milić, „Ku Klux Klan(ovi)“, *Rostra* 8 (2017), br. 8: 145-146.

²⁸ Šiljasti šešir koji se koristi u Španjolskoj te je dio uniforme nekih bratstava.

konjima jahali po Jugu, na početku ponajviše u Tennesseeju gdje su i osnovani, te zastrašivali crnce i bijelce koje su smatrali izdajnicima. U ovo doba se javljaju dva nova pojma, jedan, *carpetbagger*²⁹ te drugi, *scalawag*³⁰. Upravo će ove dvije skupine, uz novooslobođene robove, biti glavna meta KKK-a. Zadaću spriječavanja njihovih akcija imala je vojska Unije koja je ostala na Jugu kako bi pomogla pri provođenju Rekonstrukcije, ne smijemo zaboraviti da je Jug već tada bio podijeljen na nekoliko vojnih okruga, ali o samoj konačnoj podjeli nešto kasnije. Vojska, koja je u velikoj većini raspuštena odmah nakon završetka rata, nije imala ni dovoljno ni sredstava za borbu protiv KKK-a te bila je svedena na nekoliko desetaka tisuća vojnika za područje pobunjeničkih saveznih država.³¹

Velik uspjeh KKK-a se također veže uz propagiranje *Lost Cause*³² (hrv. Izgubljeni cilj) mita. Taj mit, koji je popularan i danas diljem Juga SAD-a, govori o tome kako je Jug, tj. njegov cilj i razlog ratovanja, bio heroičan i pravedan te da se rat nije vodio oko ropstva jer, kako mit govori, robovima je bilo odlično u uvjetima u kojima su živjeli, a rat je bio prozvan Ratom sjeverne agresije. Isto tako je mit govorio o Rekonstrukciji za koju su smatrali da ima cilj uništiti Jug. Isto tako se mijenjala priča u novinama, gdje su sada KKK-ovci prozvani žrtvama, a Grant kritiziran zbog pokušaja direktnog političkog utjecaja na izbore. KKK će prestati postojati kao organizacija nakon obračuna sa federalnom vladom i provođenjem Zakona o utjerivanju čija je glavna meta bio upravo KKK te će na važnost doći tek početkom 20.st. Ti zakoni, doneseni tijekom predsjedništva Ulyssesa S. Granta, o kojem će biti riječi u sljedećem dijelu, dali su federalnoj vladi, tj. vojsci, moć da intervenira tamo gdje savezne države ne pružaju sigurnost svojim Afroameričkim građanima. KKK će inače prestati postojati 1872. kada će ga nakon mnogih uhićenja, ali skoro nijedne osude, Bedford Forrest ukinuti.³³

²⁹ Pojam koji KKK veže uz pridošlice sa Sjevera za koje su smatrali da su došli samo iskorištavati južnjačke ljude i zemlju.

³⁰ Pojam koji je označavao bijele južnjake koji su podržavali Rekonstrukciju.

³¹ Elaine Frantz Parsons, *Ku Klux: The Birth of the Klan During Reconstruction* (University of North Carolina Press, 2016), 175-176.

³² Pseudopovijesna i negirajuća interpretacija koja nalaže da je konfederacijski povod rata bio pravedan.

³³ Frantz Parsons, *Ku Klux: The Birth of the Klan During Reconstruction*, 178.

5. „Radikalna“ Rekonstrukcija i mandati Ulyssesa S. Granta

5.1. „Radikalna“ Rekonstrukcija za vrijeme Andrewa Johnsona

Prije nego što uopće krenemo govoriti o ovom novom obliku Rekonstrukcije koji počinje još za vrijeme predsjednika Johnsona treba definirati odnosno pojasniti naziv ovog razdoblja. Radikalna Rekonstrukcija, jedno vrijeme poznata i kao Vojna Rekonstrukcija te kasnije Kongresna Rekonstrukcija, nije zapravo bila toliko radikalna koliko bi ime možda navelo. Iako iznimno glasni dio stranke, radikalni Republikanci bili su manjina. Isto tako, zemlji koja je tek izašla iz rata, uvođenje novih građanskih prava, glasačkih prava ili velikih promjena bi se činilo radikalno, pa se i zbog tog razloga možda zadržao naziv. Rekonstrukciju u Kongresu vodili su većinom umjereni Republikanci te će stoga ovaj rad ovo razdoblje nadalje nazivati Kongresnom Rekonstrukcijom.

Kongres nije trošio vrijeme nakon preuzimanja nad upravljanjem Rekonstrukcije. Nakon izbora za Kongres 1866. imali su dovoljno veliku većinu da ponište bilo kakav veto koji bi Johnson eventualno stavio na zakon te su izglasali četiri Zakona o vojnoj Rekonstrukciji.³⁴ Jedan od njih, i onaj najvažniji, podijelio je deset bivših pobunjeničkih država – osim Tennesseeja koji je već tad prihvaćen nazad u Uniju – u pet vojnih okruga pod vodstvom vojnih guvernera, ti guverneri su većinom bili generali u vojsci Unije te su izravno sudjelovali u ratu. Vojska je poslana na Jug kako bi osigurala prava Afroamerikanaca i osigurala njihov glas u novim vladama.³⁵ Tu zapravo već i počinje ranije spomenuti sukob između vojske i KKK-a. Vojska je dobila pravo maknuti domaće političare te zaštititi pravo glasa Afroamerikanaca koje je ometano od strane novih južnjačkih vlada. Treba navesti i neke od načina ometanja. Vlade južnih država, gdje sada opet vladaju Demokrati, uvele su testove pismenosti, a pošto većina bivših robova nije bila pismena znači da nije mogla ni glasati. Isto tako su uveli porez koji bi svatko morao platiti da bi mogao glasati. Kasnije, nakon kraja Rekonstrukcije, kada potpuno osvoje moć u južnim saveznom državama, Demokrati će uvesti i poznatu *Grandfather klauzulu*, gdje je svaki čovjek, prije glasanja, morao dokazati da mu djed nije bio rob što je opet onemogućilo velikoj većini Afroamerikanaca da glasaju.

³⁴ Ovi zakoni su značili da su pobunjeničke savezne države sada morale ratificirati 14. amandman kako bi bile primljene nazad u Uniju, morali su omogućiti univerzalno glasanje za muškarce bez obzira na rasu, svi muškarci osim bivših konfederacijskih vođa su mogli sudjelovati u stvaranju novih vlada te 4. zakon koji je podijelio Jug na 5 vojnih okruga.

³⁵ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 220-221.

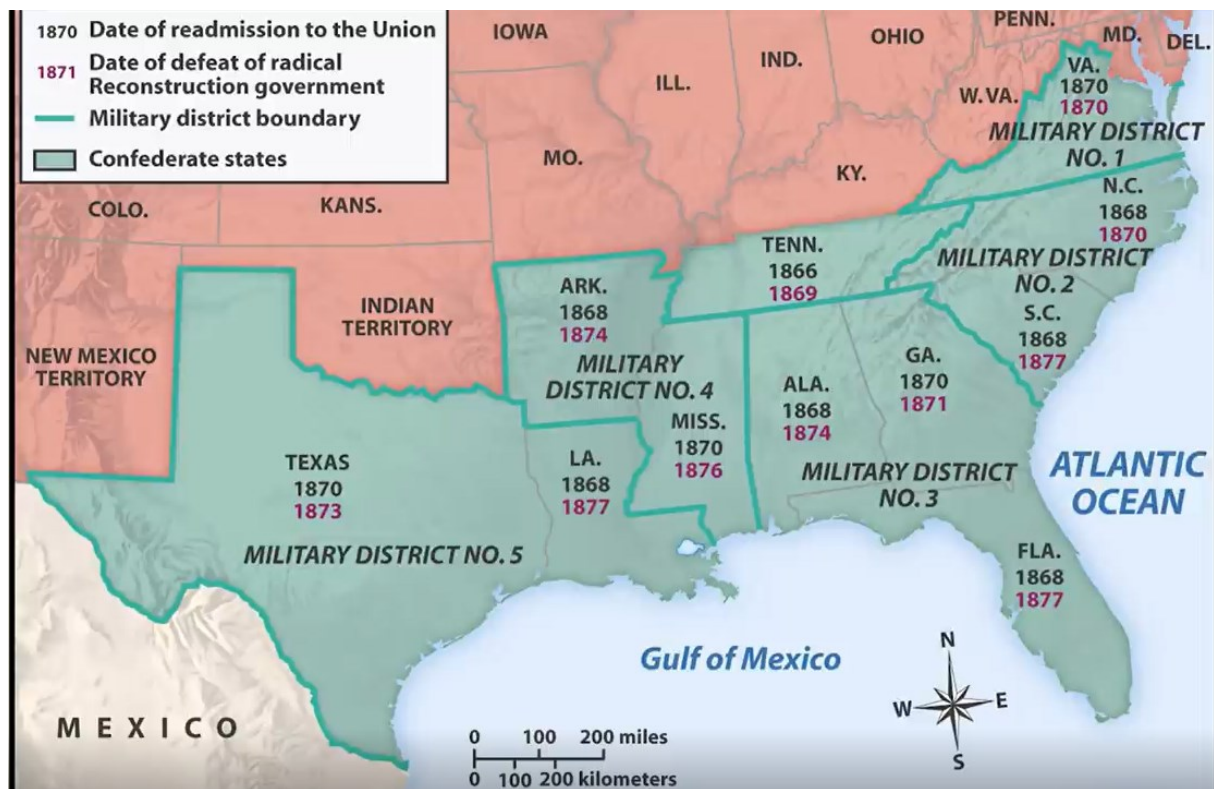
Ovi novi *Zakoni o Rekonstrukciji* su također učinili obaveznim da svaka južna savezna država, prije povratka u Uniju, mora izglasati 14. amandman. Treba također napomenuti da je bilo poslano samo dvadeset tisuća vojnika za cijeli Jug, što je uistinu bilo premalo. Već prije predsjedničkih izbora 1868. sedam od trinaest pobunjeničkih saveznih država su primljene nazad u Uniju i unatoč naporima KKK-a da Jug učine Demokratskom utvrdom preko zastrašivanja i ubijanja, Republikanci uspjeli su očuvati većinu u Kongresu te čak dobiti i svog predsjednika, Ulyssesa S. Granta, koji će im uvelike pomagati u Kongresnoj Rekonstrukciji.

5.2. Grantova Rekonstrukcija i Rekonstrukcija na zapadu SAD-a

Republikanci u Kongresu čekali su svoju priliku te su ju napokon i dobili u obliku predsjednika Granta, jedinog predsjednika koji je ponosno govorio da je radikal. Boreći se u Građanskom ratu, smatrao je da se Jug treba popraviti i da se Afroamerikancima trebaju osigurati što veća prava. Već u veljači 1869., prije Grantove inauguracije u ožujku, Kongres je izglasao 15. amandman koji će biti prihvaćen tek za godinu dana. Amandman je zagarantirao pravo na glas bez obzira na rasu, boju ili prethodno stanje ropstva.³⁶ Ubrzo nakon prihvaćanja 15. amandmana, Kongres će izglasati ranije spomenute Zakone o utjerivanju, kojima je prva meta bio KKK, a sami zakoni su zapravo imali zadaću provođenja svih dosada izglasanih zakona. To je uključivalo 3 amandmana i Zakone o Vojnoj Rekonstrukciji. Nakon povratka u Uniju određene savezne države, vojska bi se također povukla iz te savezne države što je zapravo škodilo Rekonstrukciji jer sada ništa nije sprečavalo Demokrate da rade kako žele. Neki povjesničari smatraju da je zato i prvi KKK prestao postojati, jer nije bilo potrebe za zastrašivanjem kada su Demokrati sada sve mogli obaviti legalnim putem.³⁷ Treba spomenuti i Grantov pokušaj kupnje Santo Dominga – današnje Dominikanske Republike – gdje bi oslobođeni robovi mogli dobiti svoju zemlju, ali koji Kongres poništava.

³⁶ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 343.

³⁷ Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, 224.

Slika 2 – Prikaz spomenutih pet vojnih okruga, crnim su označene godine povratka u Uniju, a crvenim godine kada su Demokrati ponovno preuzeli vlast

Rekonstrukcija je polako gubila na važnosti jer su građani diljem sjevera i zapada bili umorni od svog tog trošenja kako bi se osigurala građanska i glasačka prava. Iako se ovaj rad uglavnom bavi Rekonstrukcijom na Jugu, jer je tamo imala najveći utjecaj, treba spomenuti i pokušaj i poneki uspjeh Rekonstrukcije na zapadu zemlje gdje je predsjednik Grant pokušao spriječiti daljnje sukobe sa domorodcima. Predsjednik Grant stvorio je rezervate za domorodce, ali domorodci, naravno, nisu htjeli biti zatvoreni na jednom području te su se često sukobljavali sa američkom vojskom što je kulminiralo poznatom bitkom kod Little Bighorna, kada su domorodci uništili postrojbu generala Custer. Da se nadoda sol na ranu, bitka je bila svega tjedan dana prije stote godišnjice SAD-a što je izrazito naškodilo Grantu i Rekonstrukciji.³⁸ Rekonstrukcija na zapadu se također htjela pozabaviti pitanjem poligamije, posebice u krugovima Mormonske crkve. Izglasan je porez na poligamiju koji neće imati velik učinak na Mormonce koji će tek 1890. zabraniti poligamiju. Kongres se također htio pozabaviti posebnim

³⁸ Heather Cox Richardson, *West from Appomatox: The Reconstruction of America after the Civil War* (New Haven, London: Yale University Press, 2007), 174-175.

oblikom kmetstva koje je postojalo u teritoriju Novog Meksika te je izglasao Zakon o anti-kmetstvu 1867. Taj zakon je ujedno i najveći uspjeh Rekonstrukcije na zapadu jer je oslobodio ljude od oblika ropstva na novim teritorijima.³⁹

Napori oko Rekonstrukcije su utjecali i samu Republikansku stranku, kada se, 1872., dio stranke odvojio i osnovao Liberalnu Republikansku stranku. Unatoč naporima njihovog predsjedničkog kandidata, predsjednik Grant je osvojio još jedan mandat, ali mandat koji neće biti uspješan kao i prvi.⁴⁰

5.3. Grantov drugi mandat i kraj Rekonstrukcije

Grantov drugi mandat bio je pun neuspjeha i afera. KKK je bio uništen, ali ih je niz drugih skupina zamijenio. Te skupine, poput Bijele Lige i Crvenokošuljaša, su se organizirali kao političke skupine, čime su izbjegli Zakon o utjerivanju, i prikriveno zastrašivali glasače te ih je zbog tajnog načina organiziranja bilo gotovo nemoguće uništiti. Demokratima na Jugu su tu također pomagao i tisak diljem zemlje koje su počele rasne neredе i masakre prikazivati u drugačijem svjetlu te su izravno krenuli govoriti da su obje strane Rekonstrukcije jednako krive za te masakre što je onda uvjerilo građane na Sjeveru da je Jug više manje u redu. Iako je suprotno bilo istina, Demokrati su se vratili na pozicije moći kroz mnoga ubojstva i zastrašivanja, narod SAD-a je sve više smatrao da Rekonstrukcija treba završiti.⁴¹ Tom mišljenju nije pomogla depresija, ponekad zvana i Duga depresija, koja je započela 1873. te se za nju smatra da svoje korijene vuče iz Građanskog rata.⁴² Naravno, nitko nije htio trošiti novac za vrijeme depresije. Depresija je toliko naškodila Republikancima da su Demokrati čak uspjeli 1874. dobiti većinu u Predstavničkom domu, a dobili su većinu u Senatu 1878. Isto tako nije pomogla činjenica da je Grant i posebice njegova administracija bila iznimno korumpirana. Na početku njegovog prvog mandata činovnici u administraciji iskoristili su Zlatnu groznicu 1869. kako bi se obogatili, nepotizam i kronizam su bili česta pojava, česte su bile i pojave pronevjere novca. Sve se činilo kao da će Demokrati opet dobiti svog predsjednika na predsjedničkim izborima 1876., ali su rezultati bili neočekivani. Naime, nijedan kandidat nije dobio dovoljan elektorskih glasova te su izbori poslani u Predstavnički

³⁹ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 220-221.

⁴⁰ Ford, *A Companion to the Civil War and Reconstruction*, 333.

⁴¹ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 421.

⁴² Cox Richardson, *West from Appomatox: The Reconstruction of America after the Civil War*, 184.

dom te je postignut dogovor između Demokrata i Republikanaca, poznat i kao „Kompromis 1877“. Dvadeset spornih elektorskih glasova su dani Rutherfordu B. Hayesu, republikanskom kandidatu, koji je onda obećao povući vojsku s Juga i službeno završiti Rekonstrukciju. Ponovno slanje vojske na Jug spriječeno je sa *Posse Comitatus* zakonom koji je zabranio korištenje federalne vojske u provođenju unutarnje politike.⁴³ Rekonstrukciju su Republikanci napustili da bi ostali na vlasti, ali isto tako treba shvatiti to da vjerojatno ništa nisu mogli više ni napraviti jer su gubili na popularnosti. Kraj Rekonstrukcije i povlačenje vojske s Juga značilo je da sada ništa nije spriječavalo Demokrate da pokušaju vratiti stvari kakve su bile prije rata. Kako bi još više osigurali svoju moć su stvorili *Jim Crow* zakone, koji su imali zadaću potpuno segregirati Jug. Ranije spomenuti testovi pismenosti i porezi na glasanje su prošireni kako bi se što više Afroamerikancima otežalo glasanje te ih zapravo odgovoriti od ikakvog sudjelovanja u političkom životu što će Demokratima osigurati prevlast u tim savezним državama jedno cijelo stoljeće.⁴⁴

Slika 3 – Prikaz odvojenih fontana za vodu kao posljedica *Jim Crowa*

⁴³ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 442-443.

⁴⁴ Blackmon, *Slavery by Another Name: The Re-Enslavement of Black Americans from the Civil War to World War II*, 138.

6. Ocjena Rekonstrukcije

Rekonstrukcija, u svim svojim oblicima, imala je zadatak Jug vratiti u Uniju, ali ta Unija morala je biti bolja nego prije u svrhu stvaranja novih država od tih pobunjeničkih država. Postojala su razna neslaganja o samom načinu vraćanja i šta bi sve te pobunjeničke savezne države morale napraviti da bi bile primljene nazad. U jednu ruku, Rekonstrukcija bila je uspješna u osiguravanju glasačkih i građanskih prava Afroamerikanaca te u samom ukinuću ropstva, iako će ropstvo opstati na druge načine i uvjeti pod kojim će novooslobođeni robovi morati živjeti nisu bili ništa bolji od pravog ropstva. Ali, Rekonstrukcija bila uspješna samo dok je vojska bila na Jugu da ju provodi. Nakon njihovog odlaska, kao što je vidljivo na slici broj 2, nije trebalo dugo da se situacija vrati na staro te da Demokrati ponovno preuzmu vlast. Tako je u drugu ruku, Rekonstrukcija iznimno neuspješna jer će njeni pravi rezultati biti vidljivi tek u 50-im i 60-im godinama sljedećeg stoljeća kada će se Afroamerikanci napokon uspješno izboriti za svoja građanska prava. Nije ni čudno onda što autor Eric Foner, zapravo i glavni izvor za ovaj rad, Rekonstrukciju naziva neuspješnom revolucijom jer imala je upravo taj potencijal prave revolucije, da napravi neke prave i dugotrajne promjene na Jugu, ali u tome nije uspjela.⁴⁵ Na kraju svega, lako je vidjeti zašto je Rekonstrukcija jedan od najvažnijih razdoblja u američkoj povijesti. Bilo je to doba velikih promjena i još većih potencijalnih promjena, no taj potencijal nije do kraja iskorišten. Promjene koje su se dogodile imaju upitan utjecaj jer su se stvari na Jugu ubrzo nakon kraja Rekonstrukcije vratile na staro.

⁴⁵ Foner, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, 458-462.

Zaključak

Cilj Rekonstrukcije bio je učiniti Uniju boljom nego što je bila ranije. Zadatak koji je iznimno kompleksan i težak. Svaki od tri američka predsjednika provodio je svoj oblik Rekonstrukcije, koji su ponekad bili u direktnoj suprotnosti jedan sa drugim. Dok su se Lincoln i Johnson sukobljavali sa Kongresom oko načina provođenja Rekonstrukcije, Grant je pak odlučio glavninu posla prepustiti samom Kongresu. Možda je baš zato i Rekonstrukcija završila tako kako je završila. Iako je imala ogroman potencijal i uistinu velik značaj, pogotovo u doba Granta, te mogla je promijeniti čitavu dinamiku društva SAD-a, razne afere Grantove administracije su onemogućile punu implementaciju radikalnog oblika Rekonstrukcije.

Doba Rekonstrukcije bilo je iznimno prevrtljivo i promjenjivo doba za američku javnost, ali pogotovo za politički i ekonomski život pojedinca diljem zemlje. Stari ekonomski sustavi na Jugu koji su postojali prije rata su srušeni, ali su na njihovim ruševinama nastali za nekadašnje robove ništa bolji sustav, samo što ovaj put taj oblik njihovog iskorištavanja nije bio službeno prozvan ropstvom. Razni pokušaji predsjednika Lincolna, Johnsona te Granta u Rekonstrukciji rezultirao je različitim uspjesima. Lincoln nije imao dovoljno vremena da provede svoj plan, ali po svemu sudeći njegov plan bi bio čak i blaži nego plan njegovog prethodnika Johnsona. Johnsonov plan isto tako zbog svojih čestih sukoba nije dugo trajao te je glavni pokretač postao Kongres sa svojom vokalnom radikalnom manjinom te novoizabrani predsjednik Grant. Te dvije sile imale su pravi potencijal promijeniti cjelokupnu političku i ekonomsku sliku SAD-a. Autor Eric Foner s razlogom je ovo razdoblje nazvao nezavršenom revolucijom jer je razdoblje uistinu imalo potencijal dovesti iste promjene kao i revolucija. Na kraju, kako bi malo duže ostali na vlasti, Republikanci su Rekonstrukciju prodali za predsjednički mandat te je Rekonstrukcija uvelike neuspješno završila, barem na Jugu. Da dođe do cjelovitih promjena na Jugu, Afroamerikanci morati će čekati cijelo stoljeće i doba 1960-ih te borbu za građanska prava.

Literatura

1. Blackmon, Douglas A. *Slavery by Another Name: The Re-Enslavement of Black Americans from the Civil War to World War II*. New York: Anchor Books, 2008.
2. Carlisle, Rodney P. *Civil War and Reconstruction*. New York: Factson File, 2008.
3. Cox Richardson, Heather. *West from Appomatox: The Reconstruction of America after the Civil War*. New York, London: Yale University Press, 2007.
4. Foner, Eric. *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*. New York: HarperCollins, 1988.
5. Ford, Lacy K. *A Companion to the Civil War and Reconstruction*. Boston, London: Blackwell Press, 2005.
6. Frantz Parsons, Elaine. *Ku Klux: The Birth of the Klan During Reconstruction*. University of North Carolina Press, 2016.
7. Milić, Mate. „Ku Klux Klan(ovi)“. *Rostra* 8 (2017), br. 8: 143-161
8. Trefousse, Hans L. *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks and Reconstruction*. New York: Fordham University Press, 1998.
9. Zinn, Howard. *Narodna povijest SAD-a*. Zagreb: VBZ, 2012.

Prilozi

Prilog 1 – Karikatura Andrewa Johnsona koja prikazuje predsjednika kako uništava Agenciju za oslobođene ljude svojim vetom dok male crne osobe ispadaju iz ladica

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nast_on_Andrew_Johnson.jpg

(Pristup ostvaren 23.6.2022.)

Prilog 2 – Prikaz pet vojnih okruga pobunjeničkih država sa prikazanim godinama povratka u Uniju i ponovnog dolaska Demokrata na vlast

<https://www.slideshare.net/LOAPUSH/loapush-22-custom>

(Pristup ostvaren 6.7.2022.)

Prilog 3 – Slika koja prikazuje posljedice Jim Crowa na Jugu u obliku segregiranih fontana za pijenje vode

<https://www.history.com/topics/early-20th-century-us/jim-crow-laws>

(Pristup ostvaren 5.9.2022.)